

دولت سیزدهم و میراثی به نام سهام عدالت جاماندگان

روایت‌های مختلف گویای آن است که حداقل ۴٫۷ میلیون نفر از جمعیت تحت پوشش بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) واجد شرایط دریافت سهام عدالت هستند. طبق مصوبات مجلس لازم است دولت در راستای پرداخت سهام عدالت به این گروه گام بردارد. با این وجود محلی برای تأمین منابع لازم جهت اجرای این مصوبات دیده نشده و همچنان به نظر می‌رسد کف دست دولت برای پرداخت این مبلغ مویی برای کردن ندارد.

کسری بودجه رami توان میراث شوم دولت‌های مختلف از گذشتگان خود دانست؛ موضوعی که اداره مملکت و عمل به آنچه برای قوه مجریه در نظر گرفته شده را با چالش‌ها و دست‌اندازهای متعدد مواجه می‌کند. دولت سیزدهم علاوه بر کسری بودجه و بدهی‌های مختلفی که به ارث برده، با چالش دیگری به نام «جاماندگان سهام عدالت» نیز روبه‌رو است.

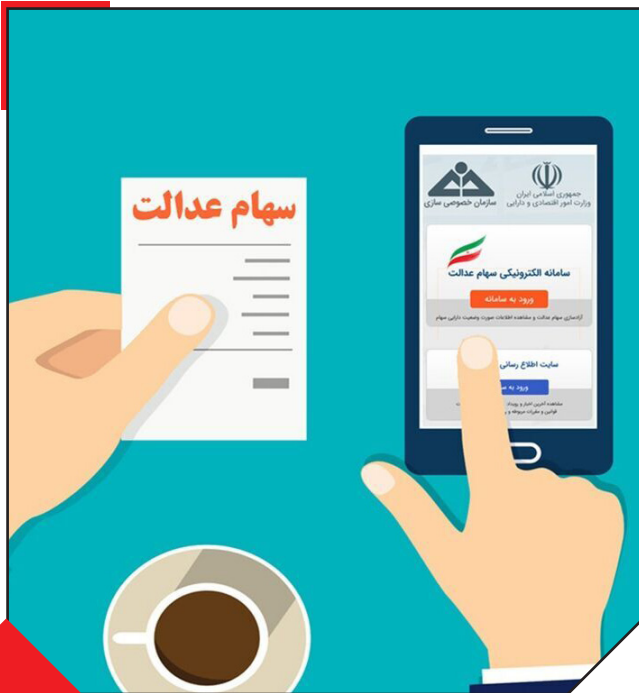
سهام عدالت در واقع گونه‌ای یارانه است که از زمان دولت نهم، از طریق شرکت‌های تعاونی عدالت‌آستانی به مشمولان آن واگذار و هدف از عرضه آن، گسترش سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور اعلام شد. به عبارت دیگر سهام عدالت بخشی از سهام شرکت‌های دولتی معین است که به قشرهای کم‌درآمدتر واگذار می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی از طریق گسترش سهم بخش تعاون براساس توزیع سهام عدالت، بهمن‌ماه سال ۱۳۸۴ به تصویب هیأت وزیران رسید و سهام مزبور پیش از آغاز سال ۱۳۸۵ در چهار استان به تعدادی از مشمولان طرح اعطا شد. در مرحله اول واگذاری، سهام عدالت به برخی از افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بهزیستی و رزمندگان فاقد شغل تعلق گرفت و برگه‌هایی به عنوان برگه سهام عدالت نیز به مشمولان طرح سهام عدالت داده شد. ارزش این برگه‌ها در ابتدا ۵۰۰ هزار تومان بود که بعد به یک میلیون تومان افزایش یافت. قرار بود برای گروه‌های کم‌درآمد، نیمی از قیمت هر سهم تخفیف داده شود و نیمی دیگر نیز به مدت ۱۰ سال از محل سود شرکت بازپرداخت شود.

از همان سال ۱۳۸۵ بر مبنای تفسیر تازه‌ای از اصل (۴۴) قانون اساسی، دولت مجاز شد تا ۸۰ درصد سهام کارخانجات و بنگاه‌های بزرگ دولتی را به بخش خصوصی و تعاونی واگذار کند. بدین ترتیب سهام شرکت‌های بزرگ نظیر خودروسازی‌ها، فولاد، معادن، بیمه، بانک، هواپیمایی، کشتیرانی، نیروگاه‌ها، مخابرات و نفت گاز امکان انتقال پیدا کرد، روندی که باعث تسریع واگذاری شرکت‌های دولتی شد.

اما با آزادسازی سهام عدالت در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۹ و قیمت قابل توجه این سهام متأثر از وضعیت بازار سرمایه در آن روزها، بحث مشمول بودن یا نبودن سهام عدالت داغ شد. در حالی که طبق آمار حدود ۴۹ میلیون نفر مشمول سهام عدالت هستند، همواره صدای اعتراض عده‌ای به گوش می‌رسد که چرا با وجود اینکه جزو دهک‌های کم‌درآمد جامعه هستند، مشمول این سهام نمی‌شوند.

بر این اساس مجلس مصوبه‌ای ابلاغ کرد که طبق آن از سال ۱۴۰۱ دولت مکلف به اختصاص سهام عدالت به جاماندگان این طرح بود اما در بودجه سال ۱۴۰۲ نیز تخصیص اعتباری برای این امر گنجانده نشد. به همین دلیل نمایندگان مجلس این طرح را به صحن علنی بردند که با اختصاص سهام به جاماندگان موافقت شد. با این حال هنوز پس از حدود دو سال این موضوع شکل اجرایی به خود نگرفته است.

درباره چرایی عدم پرداخت سهام عدالت به جاماندگان، وزیر اقتصاد شهریار ماه سال جاری تخصیص این سهام را مستلزم طی مراحل تأیید و تصویب در هیأت دولت دانست، اما اواسط بهمن‌ماه سال جاری از شناسایی افراد مشمول سهام عدالت خبر داد و گفت: «باید برای عرضه سهام به این افراد مراحل قانونی اجرایی شده که امیدواریم تا پایان بهمن‌ماه موافقت وزارتخانه‌های مربوطه را برای این کار بگیریم. برخی از وزارتخانه‌ها هنوز با عرضه سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر برای سهام عدالت موافقت نکرده‌اند.» البته رئیس اتحادیه تعاونی‌های سهام عدالت پیش‌تر در این باره گفته بود: «دولت برای تأمین این منابع می‌تواند به ۱۱ شرکت سرمایه‌پذیر که در دولت قبل از سید سهام عدالت خارج شدند مراجعه کند. پالایشگاه نفت تهران، بانک ملت و چند مجموعه دیگر از جمله این شرکت‌ها هستند.»

پیش از این حدود ۳۰۵ میلیون نفر به عنوان جاماندگان سهام عدالت شناسایی شدند و قرار بود به هر کدام از این افراد مبلغ ۱۰ میلیون تومان سهام اختصاص پیدا کند. اما رئیس سابق سازمان خصوصی‌سازی اعلام کرده بود که تحقق این موضوع به ۳۵ هزار میلیارد تومان منابع نیاز دارد که چنین مبلغی موجود نیست. بعدها طبق تصویب‌نامه هیأت وزیران قرار شد ۲ درصد سهام بانک ملت، ۳ درصد سهام بانک تجارت و ۲۰ درصد سهام بانک صادرات مشمول این واگذاری شوند.

حدود دو ماه قبل معاون جدید واگذاری سهام و بنگاه‌های سازمان خصوصی‌سازی گفت: «ترجیح سازمان خصوصی‌سازی و قانون‌گذار، دادن سهام شرکت‌های بورسی به جاماندگان سهام عدالت است. این سازمان در پیشنهاد سال گذشته خود به دولت، اعلام کرد که سهام شرکت‌های بورسی را مد نظر دارد. امسال نیز پیشنهاد مذکور دوباره مطرح شده است.»

حال اگرچه دولت سیزدهم در افزایش سود سهام عدالت عملکرد قابل قبولی داشته و سود آن را از حدود ۷۰ هزار تومان به ۶۰۰ هزار تا یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان افزایش داده، اما انتظار می‌رود در پرداخت سهام به جاماندگان نیز اقدام مقتضی صورت گیرد.